

Regionális bemutatók

Budapesti Regionális Találkozó

Marczibányi Téri Művelődési Központ, 2014. április 26.

Ha helyszíneket keresünk a gyermekszínházásra, akkor az első találatok között lesz a Marczi. Nem csak azért, mert a Weöres Sándor Országos Gyermekszínház Társulat különböző eseményeinek állandó helyszíne, hanem azért is, mert jelenleg egyszerre három színházi csoport is működik a házban, nem beszélve a többi drámapedagógiai programról, rendezvényről. Most a budapesti regionális találkozó hívta össze a gyermekszínház iránt elkötelezetteket ezen a derűs szombat délelőttön. A találkozó gondos házigazdájaként Sallai Ferenc szervezte a programot. Sándor L. Istvánnal néztük végig az előadásokat és vezettük a szakmai beszélgetést.

A Kósosok bemutatójával kezdődött a délelőtt, akik a Városmajori Gimnáziumból és a Kós Károly Általános Iskolából érkeztek. Bodzsár Zsuzsa rendezésében mutatták be Petőfi Sándor *A helység kalapácsa* című eposzát, meg mindazt, tegyük hozzá, amit Petőfi Sándortól az általános iskolában tudni érdemes. Fergetes diákkabarék egy hosszú kitarított templomi képpel kezdődik, melyben a szobrok és a gyertyás oltár közé szövi lassan hálóját a pók, majd fordul a kép, és folytatódik a játék a kocsmában, ahol kannás bor és lakodalmos muzsikaszó mellett vigad a közmunkás falunépe. Azaz vigadna, ha Petőfi Sándor és hű komája, Kukoricza János be nem tolokodna minduntalan vessoraival. 26 gyerek mondja, játssza a költő verssorait és teszi élővé, humorossá a mindenki által ismert idézeteket, miközben széles tenyerű Fejenagy megtalálja igaz szerelmét és bosszút áll egyeseken.

Őket követte a Marczibányi téren legrégebben működő Kaktusz Gyermekszínházi Csoport előadása. Juscák Zsuzsa és Sereglei András csoportja egy grúz mese, a *Tanulj mesterséget!* felhasználásával mutatta be, hogy mihez értenek igazán a résztvevők. A hajfésüléstől kezdve a balettig nagyon sok mindenhez, de elsősorban mégis persze a színházhoz. Néztük a sok tutorialt, közben láttunk egy remek csapatot, benne tehetséges gyerekeket, akik szívesen megmutatják, mihez értenek, mi érdekli őket a világban. Gyönyörű szereplőváltásokkal, szép képekkel mesélnek el egy történetet a királyról, aki kénytelen mesterséget tanulni, közben megismerhetünk egy igazi gyermekszínházi közösséget, akik jól kommunikálnak egymással, a közönséggel és így talán a világgal is.

A találkozón felléptek a siroki színházszók is, akik az Országh Kristóf Általános Iskolából érkeztek két produkcióval. A Bendegúzok csoport Arany János *Ágnes asszony* című balladáját adta elő. Gál Zoltán tanár úr vezetésével egy klasszikus irodalmi színházi feldolgozást láthattunk, melyben dalokkal, gyermekjátékokkal kiegészítve játszották el a balladát. S bár a képek sokszor csak illusztráltak a ballada szövegét, azért a játékok elkápráztattak minket a lepedő mint színházi eszköz sokféle felhasználási lehetőségével.

A másik siroki csoport, a Pafff Színház *András kovács királysága* címmel mutatott be egy komédiát. Csajági János *Az arabiai kecskecápa* című műve alapján azt a vígjátéki helyzetet vizsgálták, amikor valakit (egy mihaszna, részeges, verekedős kovácsot) egy kis időre királlyá tesznek, hogy csapatát állítsanak neki, majd visszahelyezik eredeti életébe. Az előadást az András kovácsot játszó fiú viszi a hátán, hősiesen, de a színházi beszédben, mozgásban valamint a térszervezésben még van mit tanulnia a csapatnak.

A Gubanc Színházi Csoport szintén „marczista” (említsük meg harmadikként a Dominót is, akik most sajnos nem tudtak fellépni). Sallai Ferenc és Milák Melinda vezetésével *Én és ti többiek* címmel készítették előadást. Szabó Lőrinc versen elindulva egy változatos, szép „szék-játékot” láthattunk, melyben a kamaszok igyekeztek megfogalmazni viszonyukat a környezetükhöz, a felnőttek és társaik világához. Téma a magány, az ismerkedés, az egyén és a többiek világa. Székfogalóval indul a játék, és a szék mint szimbólum használatával eltávolítják és elmondhatóvá teszik a voltaképpen elmondhatatlant – önmagunk és a világ különbözőségének megtapasztalását, és az ebből kivezető, talán egyetlen utat: a társ és a szeretetet megtalálását.

Ugyanerről a témáról, mégis teljesen más színházi nyelven és más korosztály megfogalmazásában láthattuk a Csillagjárók *Szerelme se* című előadását. A Fodros Általános Iskolában működő csoport igazi erős csapat. A jól összeállított zenei anyaggal, a válogatott versekkel, a szép színházi képekkel (és az ezt kiegészítő expresszív vetítéssel) együtt léteznek a színhádon Bárány Márta lelkes színházi szövegei. Talán egy kicsit olyan dolgokról „mesélnek”, melyeket még nem teljesen értenek – néha az volt az érzésem, hogy a kiskamasz szerelem ilyen megfogalmazása még nem a gyerekek sajátja, inkább a rendező szándéka szerint történik.

A regionális találkozó utolsó előadása a Pogácsa az Arenában Színkör bemutatkozása volt, akik a Holdvilág Kamaraszínház Kulturális Egyesület keretein belül működnek. Koltai Judit rendezésében Varró Dániel *Till a Maszat-hegyen* című művéből adtak elő részleteket. Elsősorban verseket és dalokat, melyek az eredeti verses regénynek is inkább kiegészítői, de azért közben volt egy kis kalózos csetepaté is. Leles és felkészült csapatot ismerhettünk meg, akik remekül énekelnek, figyelnek egymásra, jók a dalok is, az élőzene és a ritmusjátékok azt mutatják, hogy ebben a műhelyben komoly alapozás előzi meg a színházi munkát.

Összefoglalva: ezen a délelőttön láttunk remek és jó előadásokat, megismerkedhettünk színházi műhelyekkel, láthattuk, hogy irodalmi alkotásokat (legyen az klasszikus mű, népmese, esetleg modern irodalom) hányféleképpen lehet feldolgozni. Hiányérzetet talán csak a csoportok száma okozhatott: bárcsak láthattunk volna többet!

Körömi Gábor

Észak-dunántúli Regionális Találkozó

Vasvár, 2014. május 8.

Nem lehet arról hosszan írni, hogy milyen nagyszerű házigazda volt az amatőrszínházas dunántúli fellegrá Vasvár, hogy milyen szép a művelődési ház, milyen intim, jól bejátszható a színpada. Nem tudok arról sem hosszan értekezni, hogy milyen örömteli látni egy több mint ígéretes bábos, tárgyanimációs kísérletet a Mákvirágok színházi csoporttól (*Uzonka legendája*, Sárszentmihály, Bozai Éva) és a Csepregi Színházszőlőtől, (*Gyerek-szem*, Csepreg, Horváth Jánosné, Németh Andrea), milyen magától értetődő kifejezőeszköznek mutatkoztak a gyermekszínházasok számára az animálódó tárgyak és figurák. Nem megy, hogy hosszan kifejtsem, miszerint Komáromi Sándor és Horváthné Árvai Mária ismét remek előadást hozott. Lehetne hosszan elemezni a Picit Nem Art csoport bátor és felszabadult alsósainak (*A kakas és a Pipe*), és a Weöres Egyes felsőseinek elgondolkodtató, világunk természetét faggató színhátját (*Kötelek*). Egyáltalán, lehetne a pápai műhely nagyszerűségére szavakat keresni, és mégsem lehet. Igaz mondatok lennének ezek, csak 2014. június 21. után már nem fontosak. Mert Tegyi Tibor meghalt. A vasvári volt az utolsó regionális, ahol láthattuk utánozhatatlan előadásainak egyikét, a *Véregző Alfréd*ot.

Tegyi Tiborra kell emlékezzünk!

Irigykedve és bosszankodva néztem előadásait. Irigyletem a szülőket, akiknek gyermekei hozzá kerültek. „Az enyéim miért nem?” Bosszankodtam, hogy nem csinál „színházt” hozzánk (családomhoz) közelebb. „Miért Pápán, és nem Budapesten?” Mert aligha történhet jobb dolog egy tizenéves játsszóval, minthogy vele dolgozzat. Ő volt számomra az ideális drámatanár-rendező. Rá (vagy róla?) találták ki ezt a – kötőjellel összetapasztott –, fogalompart: drámatanár-rendező. Tegyi Tiborban drámapedagógus és a színházi alkotó imponáló egyensúlyban munkálkodott együtt. Dinamikus egyensúlyban. Nem volt előadása, amelyben ne akadt volna legalább egy, szétszalazhatatlan, leírhatatlan, mert más nyelvre (szavakra) le nem fordítható, nagy teátrális pillanat. Színházi hatással festett, színházi hatások sorát komponálta felejthetetlen dallammá. Ilyen előadás volt a 2014-es *Véregző Alfréd*. A legjobb gyermekszínházi előadás, amit idén láttam! Jó rendező volt, nagyon jó, az egyik legjobb közülünk. (Típródom, hogy kihúzzam-e a gyáva és általános, a kijelentést érdektelenné simító, ámde kötelező és udvarias „egyik” szócskát. Ki-ki olvassa kedve szerint: „egyikkel” vagy anélkül!) És nagyszerű pedagógus is volt, tréningjei, gyakorlatai, drámaórái nem a színrevitelért, előadás-csinálás előtt, mellett, helyett voltak. Nem ismerek senkit(!), aki ilyen könnyedséggel, eleganciával szőné össze a személyiség-fejlesztést, csoportépítést, drámás kérdést és megértést, tanulást és a színházcsinálást. Tegyi Tibor példája megkerülhetetlen. Eszünkbe se jut, hogy máshogy is lehetne, vagy érdemes volna ezt az egészet művelni, csak is így: ahogy Ő tette. Ezzel a drámapedagógiai elkötelezettséggel, tudatossággal és magasrendű színházi tehetséggel.

Régóta tervezem, hogy alkalomadtán közel oszok, és ellesem a „dinamikus egyensúly” titkát. Halála múlt

időbe fordította az állítmányt. TERVEZTEM – így helyes. Dehogy helyes; elfogadhatatlan, de így van. Le-csúsztam róla. Remélem – nem igaz(!) –, BIZTOS VAGYOK benne, hogy sokan, mások már időben közel merészkedtek Tegyi Tiborhoz, az alkotóhoz és tanárhoz, és ellesték titkát.

A haszid legenda szerint minden időben hatvan áldott ember tevékeny jósága kell ahhoz, hogy a világ ne hulljon darabokra. A (nem) mindenható teremtő szorgos munkatársai ők Tegyi Tibor nem volt a barátom, nem ismertem közelről, de úgy sejtem, neve szerepelhet a hatvanas listán. Az enyémen biztosan ott van, és tudom, hogy számos tanítványa tőle kapta az esélyt arra, hogy valamikor, egyszer majd bekerüljön (bekerülhessen) a hatvan közé.

Perényi Balázs

Délkelet-magyarországi Regionális Találkozó

Szeged, Szent-Györgyi Albert Agóra, 2014. május 9.

Nekem új az intézmény.

Rögtön látszik: otthon van benne a gyermekszínházas. Erre igazi garanciát persze nem az épület, hanem a személyek jelentenek – azok, akik már a régi kis házban is befogadták, lehetővé tették, szervezték, művelték. Most egy csodapalotában dolgozhatnak, hatalmas területen, kiterjedt működési körrel, rendkívül sokrétű tevékenységgel. Csak egy példa a méretek, terek és lehetőségek érzékeltetésére: a regionális bemutató mellett kényelmesen elfért egy több száz fős vállalati rendezvény is, amihez termék sorára volt szükség. Nos, nem zavarta egymást a két program.

De akármennyire is jó helyen van itt a gyermekszínházasok regionális bemutatója, azért az derült ki, hogy ha színpadtechnikai igények is vannak, akkor a műszaki-technikusi szerepkörben lévő kollégáknak nem teljesen belakott még az intézmény: vagy nem működik az, aminek éppen kéne, vagy nem úgy, és biztosan nem akkor működik. Ez a nap mindenkit megerősített abban, hogy ha csoportvezetőként, rendezőként gyermekszínházi előadás létrehozására adja a fejét, akkor ne vacakoljon a színpadtechnikával, építsen inkább a játsszók személyére és csoportjára, az általuk létrehozott tőrformákra, azokra a hanghatásokra, amelyeket ők maguk tudnak megteremteni. És ne valami külsőre, külsődlegesre. Mert az sokkal nagyobb bizonytalansági tényező. A díszlet terén ebbe az irányba már biztos és jelentős lépéseket tettünk: a keleti országrész regionális bemutatói mellett az országos fesztivált láttam idén elejétől végéig, és ennek alapján nyugodtan mondhatom, hogy díszlet mint olyan jelenleg nincs a gyermekszínházasban. Itt egy állítás (persze, kissé túlzó, mert nem reprezentatív a minta), de hogy ez a tény közlésén kívül milyen jelentést hordoz, az már nem annyira egyszerű. Féltő, hogy ennek nem immanens színházi okai vannak, hanem sokkal inkább a pénzügyi lehetőségek. Belekapaszkodva az utolsó szóba: inkább lehetlenségek, hiszen nincs pénz a kitalálásra, a kidolgozásra, és aztán a szállításra ugyan mitől lenne. Vagy a csoport megy a fesztiválra, vagy a díszlet. Amíg ez szabad választás, addig egyértelmű a válasz. (De a központosítás, amikor máshol születnek a döntések, még véletlenül sem ott,

ahol a tevékenység megvalósul, hozhat meglepetéseket...) Szóval könnyen lehet, hogy nem a színházi szemlélet változása áll a dolgok mögött: nem arról van szó, hogy a festett horizontok felesleges kiaggatásától startolva tettünk egy lépést. Nem a Jerzy Grotowskihoz köthető szegény színházi szemlélet vált ismertebbé és elfogadottabbá, hanem sokkal inkább az iskola és a színház pénzügyi szegénységéről szól – áttételesen – mindez. Nos, akkor következhet a zenei bejátszások elhagyása és a fényváltásoké is. Pontfényt ne is reméljete, kedves kollégák, fényfolyosókról pedig már nem is álmodunk: a fény-sötét lesz az egyetlen váltás, ami megy majd. Időnként. (Egyszer mindenkinek összejön...)

Némi bizonytalansággal és kíváncsisággal hallgattuk a ház igazgatójának tárgykörbe tartozó mondatait: az országos fesztiválra majd jobb lesz a helyzet (jobb lett, de az országosan így is volt olyan előadás, amelynek szereplőit és alkotóit a színpadtechnika bizonytalansága sodorta lehetetlen helyzetekbe).

A regionális bemutaton négy megyéből tizenhárom előadást láthattunk: Csongrádból jött a többség, majd nem az előadások fele, Bács-Kiskunból három előadás, Békésből kettő és Jász-Nagykun-Szolnok megyéből egy.

A kedves olvasó nem kap részletes elemzést az egyes előadásokról, a rendezvényre magára szeretnék reagálni: ezzel együtt fontos megemlíteni, hogy innen, a szegedi regionálisról (tegyük hozzá: visszalépések után) öt előadás kapott meghívást az országos fesztiválra. Vagyis rendkívül erős területi bemutató nézői voltunk. A regionális bemutatók után döntést hozó kollégák mindegyike több rendezvényen vett részt, bőven volt összehasonlítási alapjuk, vagyis nem arról van szó, hogy ezen a napon a kétfős zsűri (Dolmány Máriaival dolgoztam együtt) „túlszaladt” volna. És ezek az előadások helyt álltak az országosan is...

Befejezésül hadd írjak egy olyan előadásról, amelyik nem volt ott a felmenő rendszerű találkozóorozat legvégén: a hódmezővásárhelyi Kozmutza Flóra Oktatási Intézmény Ő-SZÍN-TE színjátszó csoportja visszatérő vendége a Csongrád megyei találkozónak, és most teljes joggal szerepelt a regionális bemutaton is. Jó volt látni őket a színpadon és a nézőtérén is: azt, ahogy a mindenféle teherrel és fogyatékkal élő fiatalok megvívják magukkal, az anyaggal, a pillanatnyi helyzettel (jön a zene vagy nem, hát nem), és – nem csak önmaguk számára – örömet jelentő produktumot hoznak létre. Utána pedig kíváncsisággal, odaadással, szeretettel végignézik a többi előadást: azokat is, melyek feldolgozása számukra esetleg nem megoldható, vagy nem könnyű feladat.

Kaposi László

Dél-dunántúli Regionális Találkozó

Szekszárd, Agóra, 2014. május 9.

A Babits KK – Kulturális Központ: a szekszárdi új Agóra – adott otthont a találkozónak május 9-én. Kicsit megszeppen a magamfajta a plázafeelinget előidéző márványfolyosóktól, izléses lépcső-labirintusoktól, üvegalaktól-üvegtetőktől, belső kávézóktól, egymásba nyíló terek élményétől... Semmi „művház” hangulat, az előtérben csipogó gyerekekkel...

Gyerekek persze vannak, vannak már a függöny mögött, vannak a nézőtérén, vannak, akik még a szobájukban, s vannak, akik csak később érkeznek.

Végül is kilenc csapat lépett fel pénteken, az utolsó napokban a résztvevők köre dinamikusan bővült-szűkült... Két csapatért menet közben izgultunk, mi történhetett velük, hisz’ legutolsó jelzésük alapján vártunk rájuk...

Kiegyenlített volt a mezőny, ahogy egy regionális találkozón, már válogatva a jobbak között, várhattuk is.

A reggel a kisebbeké, a dél előtti szakasz a nagyobbaké lett, a programszerkesztés kegyeiből. Így az első körben inkább meséket láttunk, a gyermekvilág színpadi képeit, a második kör a már kamaszodóké – és velük az életjátékoké volt.

Műfajilag széles skálát kaptunk: volt meseadaptáció, szerkesztett játék, tematikus ötletek etüdfüzére. Szép volt, de kicsit steril a Garay Napsugár *Süüdefalva* című játéka, naiv, de tehetséges a dombóváriak *A kiskakas gyémánt félkrajcárja* szösszenetnyi feldolgozása, helyes volt a szekszárdi Csipet csapat drámajáték és színpadi játék határára mozgó *A kicsi kezek és társai* előadása. A délelőtti két legkiérleltebb produkciója a Garay Rigók Szekszárdról (Lázár Ervin nyomán: *Tavaszi zsongás*), és a Nánay Garabonciások Alsónánáról. Ez utóbbi kortárs költő dramatikus művével érkezett, Buda Ferenc *A cinkotai kántor* című verses Mátyás-meséjét hozta.

E jóízű komédiázást nézve fogalmaztam meg magamban – immár sokadszor –, hogy valahogyan el kellene érnünk, hogy kortárs költőink, drámaíróink gyakrabban írjanak olyan rövid játékokat, melyeket gyermekek el is tudnak játszani...

A második körben, egy szünet után jöttek a nagyobbak. Nem szívesen rangsorolnék, ha már az eseményen nem kellett ilyet tennünk, de ebből a négy előadásból kettőt kiemelkedőnek láttam. A mohácsi Forrás Művészeti Stúdió – egy magániskola – gyermekei a kiskamasz fiú-lány bandázást, az ébredező szexus ömironikus jeleneteit vitték színre, kicsit strukturálatlanul ugyan, de nagyon hitelesen (*Szívőreje*). Színpadi értelemben a legjobban megformált előadás Magyarpolányból érkezett, ahol a gyerekek szintén saját életanyag alapján a gyermekszülő kapcsolatáról meséltek, időnként rémületes képekben (*Más-kép(p)*)... A pécsi KöBő nevű csapat fontos dilemmára építette játékát – jók vagyunk-e vagy rosszak? –, erénye a produkciónak az élő zene is, de valahogy erőtlenek voltak, kicsit elvesztek a Babits KK hatalmas terében. Az enyingiek, a Tinó-Diák csoport Weöres Sándor *Bóbita* ciklusából mazsolázott a színpadi játékhoz, de a szövegek személyessé válásához még meg kell tenniük néhány fontos lépést.

Összességében az a benyomásom, hogy a rendező tanárok többnyire jól bánnak a gyerekekkel, hiányosságok inkább a rendezői szakmai fogások terét érezhetők: térszervezés, dramaturgia, az energiák tudatos használata az előadás terében és idejében.

A szervezés gördülékeny lebonyolítást eredményezett – egyszer állt meg az élet, amikor az egyik csapat előadása után takarítani kellett a színpadot, s nem lévén takarító, Csizmazia Mónika ragadott partvist, hogy eltakarítsa a pattogatott kukoricát a játéktérről...

Solténsky Tibor

Északkelet-magyarországi Regionális Találkozó

Kisvárdá, 2014. május 10.

A kisvárdainál szélesebb színpaddal nem találkozunk széles e honban a gyermekszínházok. (Állítólag bizonyos régi felvételi technikával készülő tévéfilmek készítésének lehetősége az építés során fontos szerepet játszott... Színházi szempont egy kisvárosban soha nem magyarázhatná meg, hogy miért kell 20 méternél is nagyobb színpadnyílás.) Csoportvezetőink is küzdöttek vele rendszeresen, jobbára csak vergődtek. Pedig akik itt voltak, azok a legjobbak közül valók, és a színházi tudásukat feltehetőleg nem fejtették otthon, amikor a játsszó gyerekekkel együtt útnak indultak az északmagyarországi regionális bemutatóra. De nem is könnyű feladat ez, valljuk be!

És vergődtek vele a gyerekek is, persze. Amikor biztos támpontok kellenének a sok bizonytalanság közepette: mi a szerepem, mit kell csinálnom, mit kell mondanom, miért fontos ez nekem, mi közöm nekem az egészhez, amikor ez éppen elég lenne, akkor még a keretek is elmosódnak, még a falak is eltűnnek. Jó helyen vagyok-e, és a másik is ott lesz, ahol szokott, ahol állnia kellene?

Az sem úszta meg, aki rögvést azzal kezdte, hogy behúzta a függőnyt. A gyerekek nem biztos, hogy ott játszottak, ahol láthatta őket a néző, vagy ha éppen ott, akkor oda fény is érkezett, no, az sem biztos.

A nézőknek sem könnyű: szabad hely bőven akad, kereshetnek maguknak másikat, de jó hely kevés van, ugyanis csak a színpad egy részét látják majd. A nézők mindig belsők: ha nincs legalább két-három helyi csoport, akkor csak a „nézzük saját magunkat” működik a gyermekszínházban. De az sem semmi: hiszen szakmai közönségről van szó. És Kisvárdán kitartóan és fegyelmezetten, látható jó szándékkal nézték egymást a gyerekek. Nem az a domináns hangélményem a találkozóról, hogy nézőtéri ajtócsapkodás nyomja el a játsszó szövegét, és nem is az, hogy buzgó nézőtéri ügyelők fegyelmeznének. Lehet, hogy ilyenek nem is voltak. De jól szervezett, kézben és karban tartott csoportoknál talán nem is kellene az efféle külső segítség: a csoportvezető ugyanis első tanításai között tisztázza az övéivel, hogy miként kell *nézni* a színházat. Aztán *csinálhatnak* is... Végére ez is egy konvenció, és akkor tanulható, sőt, kell is tanulni: senki nem úgy születik, hogy a kulturális konvenciókat tudná... Legfeljebb az lehet kérdés, hogy ezeket megtanulja-e, és ha igen, mikor – van, aki már apró gyermekkorában, más pedig felnőttként sem...

Egy olyan eset volt a találkozón, amikor zavaró zajok érkeztek: a nyitott hátsó színpadajtó beengedte az összes olyan szöveget, amit az éppen előadásra várakozó csoport magának megengedett. Izgalmukban sok mindent mondtak, és bőven hallottunk abból, amiből a kevés is sok lett volna... A nap végén voltunk, talán mindenki fáradt volt már, ügyelő nem volt éppen, a csoport vezetője talán nem ismerte a helyet –, mindegy is, mert az ilyen hiba sajnos szétverheti a futó előadást...

Jó házigazdáiak voltak a kisvárdaiak: csak példaként említjük a zökkenőmentesen lebonyolított rendezvény kapcsán, hogy az összes résztvevő kapott ebédet (és ráadásul jót). Igen, ezt ma már el kell mondani, hiszen a szervező fontosnak tartotta, és el is tudta érné: ez bizony

eredmény! Tudjuk, hogy a pénz évek óta általában nem a kultúrára, és nem is a gyerekek étkeztetésére megy – olyan idöket élünk, amikor e kettőre együtt aztán végképp nem jut... (Tudjuk, nagy felelősség a pályaválasztási tanácsadás, de ha ma megkérdezi egy fiatalember, hogy mi legyen, kulturális menedzser vagy sportmenedzser, hát... akkor hosszan el lehet töprengeni a válasszon. És közben a megszólított felnött mérlegre teheti, értékelheti és akár át is értékelheti a világról alkotott saját, alapvető nézeteit. Világnézeti, és egyben kemény erkölcsi probléma.)

Az előadások is vizsgáltak olyan problémákat, amelyek a fenti, zárójellezett mondathoz csatolhatók. Már amelyik. Az első, amiről az jutott eszembe, hogy amit látok, az szól valamiről, és nem csak a történet, hanem a színpadi megvalósítás szintjén is, az a záhonyiak *Kőműves Kelemen*-je volt (rendező Almásiné Forgács Éva). Sok-sok fiú volt a színpadon (jaj, de jó!), akik szerepeiken keresztül ütközhettek az egyén és a közösség érdekével és az érdekütközés problémájával: azzal is, hogy a vezetővel van valami gond. Aktuális tartalmak jelenhettek meg a klasszikus anyag felhasználásával készült színdarabban – és sok minden csak legfeljebb jelzés értékkel, mert a kibontására a színpadi keretek (és feltehetőleg maguk a játsszó sem) nem voltak alkalmasak. A színpad méretei mellett a várakozás a fényváltásokra is lassította a játékot, aminek a tempója kb. a felétől amúgy is leült. És ez nem tett jót neki.

Ha a történet szól valamiről a játsszóknak, és ha kommunikációs igényük is van az eljátszani kívánt történet kapcsán, akkor még mindig kérdés lehet az, hogy találnak-e hozzá adekvát színházi formát, hogy sikerül-e a közlési szándékot artikulálni. Éppen ezt nem éreztem a miskolci *Fülemüle*, az Andersen-mese feldolgozása kapcsán: iskolás visszakerdezések sora, mindent többen és többször mondanak, gyakori a kifelé beszélés, miközben a közlendőnek nincs belső fedezete. Az eredeti mese üzenete lassan nem kérdés: az élő vagy gépi művészet kapcsán. Annyira elfogadott, a kultúránk része, hogy mindenféle adathordozón érkezik hozzánk alkotások tömege, és éppenséggel a művészi alkotások is jöhetnek így, miért ne. Ha ez a kérdés nem érvényes, akkor kereshettek volna helyette valamit, ami jelentéssel és fontossággal bír, de ezt vagy nem tették, vagy a keresésnek nem volt eredménye.

Az Alföld Gyermekszínpadnál soha nem volt kérdés, hogy minőséget hoz-e a „Vörösre” (bocsánat!), az sokkal inkább, hogy az aktuális társaságnak mennyire lesz sajátja az előadás, mennyire lesz a saját megmutatkozási terepük a mindenkori (a hazai gyermekszínházban legendás) csoportvezető, Várhidi Attila rendezte előadás. Ezen a napon úgy tűnt, hogy a rendező és a csoport között kialakult kapcsolat egyaránt teret ad a gyerekek és színháznak: vagyis a rendezőnek sem kell jelentős színházi engedményeket tennie ahhoz, hogy a gyerekek személyével töltődjék fel a színházi játék. És a gyerekeknek sem kell belefeszülniük a megfelelés miatt. Szerencsés pillanat az ilyen. A *Csavar gókiülsejűek* szellemes játék, tempója az előző évek „alföldös” előadása-hoz viszonyítva visszafogott, ami itt és most azt jelenti, hogy nem pörög túl az előadás, a játsszón keresztül a nézőre, például annak befogadási tempójára is ügyel.

Lázár Ervin prózájából persze nem könnyű előadást létrehozni. Más írásaiból sem... Szükség és gyakran érezhető hiány, hogy nem tesz eleget a gyerekcsoportoknál azonos személyt jelentő dramaturg és a rendező az epika drámává alakítása terén. Itt sem volt ez másképp: elmeséltek egy rövid történetet, amiben még a címadó szereplők is csak apropót jelentenek. Mint ahogy minden más is ennyit: igazából a színpadi mesélés gesztusáról szól az előadás...

A szintén debreceni Bolyisokk is Lázár Ervinnel küzdöttek (rendező Deczki Klára). A *Szegény Dzsóni és Árnika* – hiába van belőle szerzői dramatisztált változat – egy idő után tisztán hozza a pikareszk szerkezet minden jellemzőjét: megy a hős, és időnként beleakad valakibe... Aztán lesz, ami lesz... Mesemondás megy itt is, erős rövidítésekkel – kényszerből, mert nem lehet annyi ideig játszani, amennyit a történet kívánna. Ez önmagában probléma lehet, de többször éreztük ennek az ellentétét is: jót tesz az éppen látható előadásnak, hogy nem kell mindent részleteznie, átpöröghet néhány kevésbé fontos történeti elem. Mondhattuk volna ezt sokkal egyszerűbben és rövidebben: bizony sok ponton tesz jót a darabnak a húzás.

A gyermekszínház napi felhozatalából a minőségi szórakoztatást jelentette ezen a napon, ha többet nem is, a miskolci Pegazus csoport *A Fekete kalóz szelleme* című előadása (rendező Valaskáné Nagy Andrea). Sok jelzett játékkal és lendületes csoportmunkával letudott szituációk építették a történetet, aminek horizontális kiterjedése volt inkább, mélysége nem. De ezt az előadás nézői láthatóan nem élték meg mardosó hiányként: közönségsiker volt az előadás.

Show lett a nyírbátoriak *A rátóti csikótojás* című előadásából is (rendező Márton Ildikó). Használtak népies elemeket, ruhától a rigmusokon át a tánclépésekig. Alaposan kidolgozott, színpadilag „megcsinált” jelenetek sorát láthattuk: és ennek során több olyan ötletet is, ami egészen jó érzésekkel elviselhetővé tette a (tú)ismert történetet. Érdekes, hogy milyen sok alkalommal kerül elő ez a mese. Nem hinném, hogy *A rátóti* választása független lenne a hatalomgyakorlás gyakran tapasztalt, sokunk által ismert, mindannyiunk által megélt, így-úgy, de valahogy túlélte napi megvalósulásától. A mű választása önmagában társadalomkritikát jelent. Sajnos a színpadi megvalósítások nem mindig találnak adekvát formákat a közlési szándékhoz. Nem így a nyírbátoriak esetében.

Kaposi László

Közép-magyarországi Regionális Találkozó Balassagyarmat, 2014. május 17.

Amikor ezt az összefoglalót készítem, már túl vagyunk az egyeztetésen, vagyis azon a hosszú megbeszélésen, amikor a szegedi gálára meghívandók névsorát összeállítottuk. (A balassagyarmati találkozót követő napon volt ez az esemény.) Így kicsit nehéz szívvel fogom dicsérni azokat az előadásokat, amelyeket sajnos, nem állt módunkban meghívni, noha véleményem szerint ott lenne a helyük. De hát, soha nem könnyű a döntést meghozni.

Balassagyarmaton ismét jól szervezett, remek hangulatú rendezvény részesei voltunk. Tapasztalataim szerint itt mindig figyelmes vendéglátásban van része a fellépőknek, s a Mikszáth Kálmán Művelődési Központ munkatársai – a WSO esetében Jakucs Julival az élen – mindent megtesznek, hogy az esemény gördülékeny és sikeres legyen.

Ezúttal tizenöt bemutatót szemléltünk meg, s el kell, hogy mondjam dicséretként, a nézőtér szinte mindvégig teljesen tele volt, vagyis a csoportok megnézték a produkciókat. Értő és figyelmes nézői voltak egymásnak, még akkor is, ha a szakmai megbeszélésen egy ízben elhangzott, hogy minden csoportvezetőnek fel kellene készítenie színjátszóit a helyes és szolidáris nézőtéri magatartásra; vagyis arra, hogy a játék közös öröme érződjék „lentől is”, ne pedig a rivalizálás agressziója. (Mi ilyesmit egyáltalán nem éreztünk, de az egyéni érzékenységek eltérőek – no, és a színházhoz szoktatás szintje is. Mert talán valóban nem minden csoport tud mit kezdeni a számára szokatlan effektekkel, megnyilvánulásokkal. Minden előadás más, és bizony tanulni kell az elfogadást is.)

Külön élmény volt az újbóli találkozás azokkal a pedagógusokkal, akik hosszú évek óta dolgoznak színjátszó rendezőként, és gyötrelmeken keresztül gazdagodva jutnak el az egyre érvényesebb megfogalmazású játékokig. Minden elismerés/em/ünk az övék; munkájuk építő és nélkülözhetetlen, annak dacára, hogy olykor a problémákkal is szembesíti őket a zsűri. Nem felejthető, hogy jelentős személyiségfejlesztő munkát végeznek, s hogy ezen keresztül színházra fogékony gyerekek százait nevelik fel.

A nap programja meglehetősen változatos volt, bár jószíven csak szerkesztett előadásokat láttunk; igaz, ezúttal a szerkesztés alapja csak néhányszor volt a már megszokott versválogatás. Némelyik ezekből is igazán jól sikerült, és a gyerekek számára fontos dolgokról beszélt. A szerkesztésbe beemelt anyagok és a megvalósítás választott módja tekintetében azonban érdekes volt a kínálat.

A veresegyházi Tűztestvérek például a valahai kamaszpanaszokat (svéd gyerekversek) ötvözte mai kortárs „gyerekversekkel”, s így alkotott érvényes tartalmú előadást (*Van közöm hozzá?*), amely vállaltan lírai, mégis korszerű, mai volt. A szereplők belső kérdésként-gondolatként fogalmazták, adták át a versekből szőtt, saját szövegekkel frissített anyagot. Választott eszközként remekül és szimbólumértékkel felruházva használták a hosszú „sálakat”, amelyek a kapcsolatok és elvárások zürzavaros hálóját is leképezték, s ugyanilyen jól az élőzenei fuvolafutamokat.

Hasonlóképpen életszerűnek és elevennek hatott a Délibáb Színház kicsik csoportjának (Komárom) szerkesztett játéka, *Szabadesés* címen, amelyben a gyerekek önmaguk életkérdésein túl olyan fontos problémát is megkísérelnek feldolgozni, mint a válás. Teszik mindezt játékörmével, telített pillanatokkal, vizualitásban is igényes megjelenítésben, egymásra figyelve.

Másként építkezett, de szerkesztésen alapult a tatabányai Szálka Stúdió *Hét lámpás* című előadása. Itt Vámos Miklós valaha igen népszerű Cédulák című műve

éppúgy alapként működött, mint a közelmúltban alaposan megszéllőztetett gyerekgyilkossági ügy. A modern meseértelmezésű, szép játék komoly problémát feszeget. A családon belüli erőszakot, a csellengő gyerekek helyzetét is érintve társadalmilag érzékeny területre lép, s a Hófehérke-mesét és a már említett anyagokat kombinálva hoz létre dramaturgiájában és mondanivalójában is izgalmas produkciót.

Hasonlóképpen fontos kérdést próbált feldolgozni az Inárcsi Színjátók ifjú csapata, kreatív, felszabadult és őszinte játékában (*Vadak*). Sajnálatos módon a remek kanavászt megtöltő improvizációk egy része nem jut el a nézőhöz (legalábbis hozzám nem, aki pedig „közel ültem a tűzhöz”), sem hangban, sem látványban. Sok történés zajlik a színpad előtti padló szintjén (rossz választás volt nem a színpadon játszani, vagy nem körben helyezni el a székeket...), és az indulat időnként úgy eltorzítja a szereplők beszédét, hogy alig érteni, s a többnyire rögtönzött szöveg minősége is torzul. A játék érzelmi telítettsége ugyanakkor erősen magával ragadja a nézőt, a tartalom pedig egyenesen mellbevágó. A kezdő színjátók nagy ígéretet hordoznak, szorítok értük.

A hagyományokat elevenítette fel az a Szvorák Zsuzsanna szerkesztette előadás, amelyet a balassagyarmati Pimasz Kamasz társulat adott elő, *Palócságok* címen. A népmesék és helyi rímusok alkotta alpból jól használható szövegek könyv készült, a játékok pedig sok eleven, élvezetes pillanattal megtöltve keltették életre azt, a térszervezési problémák ellenére. Különösen értékelhető volt az előadás olykor meglehetősen szabados, vaskos népi humora, amelyet minden csábítás ellenére jó ízléssel formáltak színpadi szituációvá.

Szép előadással érkezett a találkozóra a Körösisek csapata Tatabányáról, akik *Rezzanetek* című szerkesztett játékukban Kányádi Sándor verseiből mutattak be egy csokorral... Remek válogatás volt. Külön érdeme a csoportnak – a nagyszerű ritmusjátékok mellett –, hogy egészen jó beszédállapotot tükröztek a megszólalások, ami manapság meglehetősen ritka. Kiváló munkát végeztek a közös hang-használat terén is, legyen az kórus megszólalás, vagy hangkulissza. A hiányosságok főként ritmusbeli problémákból adódtak, s jót tett volna a játéknak némi plusz energia.

Ügyesen, képszerű megoldásokat alkalmazva dolgozott Tamkó Sírátó Károly ismert szövegével a Színvarázs csoport, Magyaránoriból; takarékos eszközhasználat, ám meglehetősen hamar kiismerhető szerkezettel. Sok kedves mozzanattal enyhítették az előadás ritmusának állandóságát.

Láttunk az esztétizálás igényével létrejött, vizualitásával is ható előadást, például a herceghalmi Nevesincs csoport munkáját. Pilinszky János művét érzékenyen, a lírai szöveg megkövetelte finomsággal állították színpadra, ám annak epikusságát nem sikerült ellensúlyozniuk. Szép maszkok, dicséretes beszédállapot, telített kórus megszólalások, élőzene fokozták pozitív benyomásainkat.

Ugyancsak Pilinszky művet dolgozott fel a nyergesújfalui Stoki Színkör, amely előadás küzdött néhány gyermekszínjátó-betegséggel; nem szerencsés ugyanis a

gyerekek énekét gépzenevel változtatni, a nagyon széttöredezt jelenetek sem könnyen állnak össze. Néha úgy tűnt, több gond fordítódott a díszletek megjelenítésére, mint a játék hitelességének megteremtésére, ugyanakkor a mozgásos elemek használata dicséretes.

Törédékes Toldi-variációval jelentkezett a HatodikÁ, Fótról. A kiváló Kis Tibor most is érzékenyen nyúlt a választott darabhoz, de valószínűleg időhiányba került. Kevésbé törődött a klasszikus nyelven írt mű megszólaltatásával – gyenge beszédállapotot érzékeltem –, és a csoportmunka sem győzött meg arról, hogy örömjátékok láttunk, még ha nem is a maga teljességében. Kár.

A Futkározók – Bányaterenyéről – bizonyára tényleg futkározók. Pedagógiai csoda, hogy a kis izgágák képesek egymásra figyelve, igényes, Weöres Sándor alkotta verses szövegeket élvezettel megtanulni és előadni. Teljesítményük lenyűgöző.

Remek humorú görbe tükröt mutatott fel a gödöllői Meló-Dráma csoport, csak remélhetjük, hogy levontuk a tanulságot. A sok jó ötlet helyenként ugyan kioltotta egymást, de tagadhatatlan, hogy élvezetes játékok láttunk. Azt remélem, hogy tovább haladva a megkezdett úton, a színjátékok felismerik majd, hogy mélyebbre ásva is eljuthatnak élményszerű tanulságokig.

Jó ritmusban, nagyon jó indítással kezdett a Vadmacskák (Nagyok) csoportja, Bányaterenyéről. A sok egyforma gesztus, ritmus, járás, megjelenítés ellenére remek humorú előadást kaptunk, amely saját hiszékenységre is figyelmeztetett minket.

Meglepő és furcsa a játék volt, amelyet a tardosi Tavirózsa Színjátó Csoporttól kaptunk. Miközben érzékelhető a fontos tartalom közvetítésének igénye, nehéz dekodolni a játékok által (talán) ismert nyelvet. A diákok életérzéseit tükröző, problémáikra reflektáló előadás zavarba ejtett mint nézőt, nehezen feldolgozható kérdőjeleket hagyott maga után.

Összességében remek nap részesei lehettünk. Jól szervezett, színjátóbarát eseménynek, amely célját tekintve elérte, hogy a résztvevők színházhoz kötő élményt kapjanak, és segítsenek a mindennapokban is dönteni jó és rossz között. Megállapíthatunk – legalább is nagy általánosságban –, hogy az észlelhető fejlődések mellett még mindig akad javítani való, különösen a zenehasználat, a térszervezés, a megszólalások terén. Ugyanakkor élményszerű, hogy a csoportok többsége kortárs-szinten gondolkodik, és képes saját mondandó megfogalmazására.

Egy Szlovákiában élő színjátó-rendező barátunk – Kiss Péntek József – mostanság közzétesz különféle színházi idézeteket a neten. Egy ilyen közelíti az élményt, amit Balassagyarmaton megtapasztaltunk. „*A színház nem földi szintér! A színház menedék. Csodák világa. Lehetsz ott királynő, császár és szolga, bohóc és kurtizán. Veledd ott minden megtörténhet. Meghalhatsz. Újjászülethetsz. A színház: szerelem! Örökké tartó láz.*” (Polgár Ernő)

A színjátó gyerekek némelyikének életében bizonyosan így lesz. Ha mégsem, akkor is gazdagodtak, többek között itt, Balassagyarmaton is!

Tóth Zsuzsanna